

LBRIS

We know
books

Kamala Harris
Adevărurile
noastre

Visul american

Traducere din limba engleză de
ADINA IHOARA

ORION

CUPRINS

<i>Prefață</i>	7
1 Din partea poporului	14
2 O voce pentru dreptate	57
3 Intrați la apă	97
4 Clopote de nuntă	136
5 Eu spun să luptăm	171
6 Suntem mai buni decât atât	192
7 Toată lumea	218
8 Costul vieții	251
9 Atenție la securitate	270
10 Ce am învățat	294
<i>Note</i>	326
<i>Mulțumiri</i>	345

CAPITOLUL 1

DIN PARTEA POPORULUI

Îmi amintesc și astăzi când am intrat prima oară la Curtea Superioară de Justiție a Comitatului Alameda din Oakland, California, ca angajată. Era în 1988, în timpul ultimei mele vacanțe de vară la Drept, iar mie și altor nouă colegi ni se oferise un stagiu de vară la biroul procurorului districtual. Intenția mea era să devin procuror, să fiu în linia întâi a reformei justiției penale, să-i protejez pe cei vulnerabili. Dar pentru că nu văzusem niciodată jobul acesta de aproape, nu mă decisesem încă.

Soarele strălucea deasupra tribunalului. Clădirea ieșea în evidență pe malul Lacului Merritt, fiind mai înaltă și mai impunătoare decât clădirile învecinate. Din unele unghiuri arăta ca o minune arhitecturală din capitala vreunei țări străine, cu baza din granit și turnul din beton care se înalța pentru a se uni cu acoperișul auriu. Din alte unghiuri însă, semăna uimitor de bine cu un tort de nuntă în stil Art Deco.

Biroul procurorului general al Comitatului Alameda este, într-un fel, legendar. Earl Warren* a fost la conducerea sa înainte de a deveni procuror general al Californiei, iar după

* Earl Warren (1891-1974) - politician și jurist american, al cărui mandat la Curtea Supremă a fost cel mai liberal din istoria SUA (n. red.).

accea unul dintre cei mai influenți șefi ai Curții Supreme a Statelor Unite. La el mă gândeam în acea dimineață, când treceram pe lângă mozaicurile uimitoare din hol care zugrăvesc istoria timpurie a statului California. Cuvintele lui Warren - care declarase că segregarea era „inerent inechitabilă” - avuseseră nevoie de 15 ani pentru a se face auzite în Berkeley, California. Eram recunoscătoare că ajunsese acolo la timp pentru mine; clasa mea din școala primară a fost abia a doua clasă din orașul meu desegregată cu ajutorul autobuzului.*

Am ajuns prima la cursul de orientare. În câteva minute au sosit și ceilalți funcționari, colegii mei. Printre aceștia era o singură femeie, Amy Resner. De îndată ce cursul a luat sfârșit, m-am dus la ea și i-am cerut numărul de telefon. În acel mediu dominat de bărbați, era reconfortant să ai măcar o colegă femeie. Ea rămâne și astăzi una dintre prietenele mele cele mai apropiate și sunt nașa copiilor ei.

Ca stagiar pe timp de vară, se înțelege că dețineam o putere și o influență foarte reduse. Sarcina care ne revenea înainte de toate era să învățăm și să observăm, oferind între timp asistență acolo unde puteam. Aveam șansa să ne facem o idee despre modul în care funcționa sistemul de justiție penală din interior, cum era când se făcea dreptate - și când nu. Eram repartizați pe lângă procurori care instrumentau tot felul de cazuri, de la conducerea în stare de ebrietate până

* În anii 1970, în SUA a fost instituită o lege prin care se dorea desegregarea în școli prin intermediul transportului școlar. Astfel, pentru a se crea un echilibru rasial în școlile publice, copiii erau repartizați în alte cartiere decât cele de reședință, uneori aflate și la 45 de minute distanță de casă. Legea a stârnit nemulțumire atât în rândul albilor, cât și al persoanelor de culoare (n. red.).

la omucideri, și aveam șansa să fim prezenți în sală, deci să luăm parte la procesul construirii unui caz.

Nu voi uita niciodată perioada în care supervizorul meu a lucrat la un caz care implica o captură de droguri. În timpul raidului poliția arestase un număr de persoane, inclusiv un spectator nevinovat: o femeie care se aflase în locul nepotrivit la momentul nepotrivit și care fusese prinsă în plasă. Nu o văzusem. Nu știam cine era sau cum arăta. Nu aveam nicio legătură cu ea, cu excepția raportului pe care îl examinam. Însă ceva în legătură cu persoana ei îmi atrăsese atenția.

Era într-o după-amiază târzie de vineri și cei mai mulți angajați plecaseră acasă pentru sfârșitul de săptămână. Până luni, cel mai probabil, femeia nu avea să apară în fața niciunui judecător. Asta însemna că urma să-și petreacă weekendul în închisoare.

Oare lucrează în weekenduri? Va trebui să-i explice șefului ei unde fusese? Dacă va fi concediată?

Ceea ce era încă și mai important, știam că avea copii mici acasă. *Oare aceștia știu că ea se află la închisoare? Sigur se vor gândi că făcuse ceva greșit. Cine avea grijă de ei în momentul de față? Dar oare exista cineva care să poată să facă asta? Cineva ar putea să cheme Protecția Copilului. Dumnezeu, ea și-ar putea pierde copiii.*

Totul era în joc pentru această femeie: familia, mijloacele de trai, poziția socială în comunitatea din care făcea parte, demnitatea ei, libertatea ei. Iar ea nu făcuse nimic greșit.

M-am dus în grabă la grefierul tribunalului și i-am cerut să pună cazul pe rol chiar în acea zi. L-am implorat. Am insistat. Dacă judecătorul ar putea să revină în sala de judecată doar pentru cinci minute, am putea să eliberăm femeia din închisoare. Nu mă puteam gândi decât la familia acesteia și la copiii ei înspăimântați. În cele din urmă, pe când minutele

din acea zi se scurgeau, judecătorul a revenit. L-am urmărit și l-am ascultat când îi examina cazul, așteptând să dea sentința. Apoi, doar cu o lovitură din ciocânel, femeia a fost eliberată. Putea să ajungă acasă la copiii ei la timp pentru cină. Nu am avut niciodată prilejul să o întâlnesc, dar nu o voi uita niciodată.

Acela a fost un moment de cotitură în viața mea. Îmi devenea clar că, până și la periferia sistemului de justiție penală, mizele erau extrem de mari și profund umane. Înțelegeam faptul că, deși dețineau autoritatea limitată a unui stagiar, oamenii cărora chiar le păsa puteau să facă dreptate. Era o revelație, un moment care dovedea cât de mult contează ca în funcția de procuror să fie numite persoane pline de compasiune. Cu mulți ani înainte de a fi aleasă să conduc o procuratură importantă, aceasta a fost una dintre victoriile pe care le-am prețuit cel mai mult. Știam că femeia aceea va pleca acasă.

Și știam ce fel de activitate doream să prestez și pe cine voiam să servesc.

Tribunalul nu era departe de locul în care am copilărit. M-am născut în Oakland, California, în 1964, și primii opt ani din viață i-am petrecut la granița dintre Oakland și Berkeley.

Tatăl meu, Donald Harris, s-a născut în Jamaica în 1938. Era un student eminent care a emigrat în Statele Unite după ce a fost admis la Berkeley din California.* S-a dus acolo ca să studieze economia, după care a predat economia la Stanford, unde este și astăzi ca profesor emerit.

* Donald Jasper Harris a urmat cursurile University College of the West Indies din Jamaica, afiliată a University of London, obținând diploma de licență în 1960. În 1963 a fost admis la University of California, Berkeley, unde a dobândit titlul de doctor în Economie (n. red.).

Viața mamei mele a început la mii de kilometri mai spre est, în sudul Indiei. Shyamala Gopalan era cea mai mare dintre cei patru copii – trei fete și un băiat. Asemenea tatălui meu, era o studentă înzestrată, iar când și-a manifestat pasiunea pentru știință, părinții ei au încurajat-o și au susținut-o.

A absolvit Universitatea din Delhi la 19 ani. Și nu s-a oprit acolo. S-a înscris la Berkeley, o universitate pe care nu o văzuse niciodată, dintr-o țară pe care nu o vizitase niciodată. Îmi imaginez cât de greu trebuie să le fi fost părinților ei să o lase să plece. Călătoriile de linie cu avionul abia începeau să se răspândească în lume. Era dificil să țină legătura. Cu toate acestea, când mama le-a cerut permisiunea să se mute în California, bunicii mei nu i-au stat în cale. Era adolescentă când a plecat de acasă pentru a veni la Berkeley, în 1958, ca să urmeze studii doctorale în nutriție și endocrinologie, în ideea de a deveni o cercetătoare specializată în cancerul mamar.

Era de așteptat ca mama să se întoarcă în India după obținerea specializării. Părinții ei avuseseră o căsătorie aranjată. Se presupunea că și mama avea să urmeze un parcurs similar. Numai că soarta avea alte planuri. Ea și tatăl meu s-au cunoscut și s-au îndrăgostit la Berkeley, pe când participau la mișcarea pentru drepturile civile. Căsătoria ei și decizia de a rămâne în Statele Unite au fost gesturi supreme de voință și de iubire.

Părinții mei au avut, împreună, două fiice. Mama mea și-a finalizat doctoratul la vârsta de 25 de ani, în același an în care m-am născut eu. Iubita mea soră Maya a venit pe lume doi ani mai târziu. Poveștile care circulă în familie spun că la ambele sarcini mama a continuat să lucreze chiar până în momentul nașterii – prima oară i s-a rupt apa când era la laborator, iar a doua oară, când pregătea un ștrudel cu mere. (Cunoscând-o pe mama, în ambele situații trebuie să fi insistat să termine ceea ce începuse înainte de a pleca la spital.)

Acei primi ani au fost fericiți și lipsiți de griji. Îmi plăcea să-mi petrec timpul în aer liber și îmi amintesc că, deși eram foarte mică, tatăl meu voia să alerg liber. Se întorcea spre mama și îi spunea:

– Las-o să alerge, Shyamala!

Apoi se întorcea spre mine și îmi spunea:

– Aleargă, Kamala. Cât de repede poți tu. Aleargă!

Eu o luam la goană, cu vântul în față, având sentimentul că aș fi capabilă să fac orice. (Nu este de mirare că am multe amintiri cu plasturii pe care mi-i puneau mama pe genunchii juliți.)

Casa noastră era plină de muzică. Mamei îi plăcea să cânte gospel* – de la primele cântece ale Arethei Franklin la Edwin Hawkins Singers. În India câștigase un premiu de interpretare și mie îmi plăcea să-i aud vocea. Și tatei îi plăcea muzica în egală măsură. Avea o vastă colecție de jazz, erau atât de multe albume încât acestea ocupau toate rafturile de pe un perete întreg. Adormeam în fiecare noapte pe melodiile lui Thelonius Monk, John Coltrane sau Miles Davis.

Însă armonia dintre părinții mei nu a durat mult. Cu timpul, relația a început să scârțâie. Au încetat să mai fie binevoitori unul față de celălalt. Știam că se iubeau foarte mult, dar parecă deveniseră precum apa și uleiul. Când aveam 5 ani, legătura dintre ei se destrămase sub povara incompatibilității. S-au separat la scurt timp după ce tatăl meu a acceptat un post la Universitatea din Wisconsin, iar câțiva ani mai târziu au divorțat. N-au existat discuții în privința împărțirii banilor. Singurul motiv de dispută a fost biblioteca.

* Gen de muzică creștină apărut în secolul al XVII-lea, cunoscut în special sub forma sa evoluată black gospel, dezvoltată începând cu anii 1920 în comunitățile afroamericane (n. red.).

M-am gândit adesea că, dacă ar fi fost ceva mai în vârstă, mai maturi emoțional, poate căsătoria lor ar fi supraviețuit. Dar erau atât de tineri! Tatăl meu fusese primul iubit al mamei.

Amândurora le-a fost greu. Pentru mama cred că divorțul a fost un fel de eșec la care nu se gândise niciodată. Căsătoria ei fusese în egală măsură un gest de revoltă și unul de iubire. Fusese destul de greu să le explice această căsătorie părinților ei. Dar să le explice divorțul îmi închipui că fusese încă și mai greu. Mă îndoiesc că aceștia i-au reproșat vreodată – „Ți-am spus noi“ –, dar cred că aceste cuvinte au răsunat oricum în mintea ei.

Maya era încă foarte mică în momentul separării lor, puțin prea mică pentru a înțelege ce se întâmpla sau să simtă cât de dificil era totul. Am simțit adesea o umbră de vinovăție din cauza a ceva ce Maya nu ajunsese să trăiască niciodată: îmi cunoscusem părinții pe vremea când erau fericiți împreună. Maya nu a avut această șansă.

Tata a continuat să facă parte din viața noastră. Îl vedeam la sfârșit de săptămână și ne petreceam verile cu el la Palo Alto. Însă mama este cea care s-a ocupat, de fapt, de creșterea noastră. De ea a depins cel mai mult transformarea noastră în femeile care aveam să devenim.

Și a fost extraordinară. Mama abia dacă avea un metru și jumătate în înălțime, dar părea de doi metri. Era isteată și puternică, aprigă și protectoare. Generoasă, loială și amuzantă. Avea doar două țeluri în viață: creșterea celor două fiice și eradicarea cancerului mamar. Ne forța limitele și avea mari așteptări de la noi. Iar în tot acest timp ne făcea pe Maya și pe mine să ne simțim speciale, ca și când am fi putut să facem orice ne doream dacă depuneam efortul necesar pentru asta.

Mama crescuse într-o familie în care activismul politic și asumarea unui rol conducător în comunitate erau considerate

de la sine înțelese. Mama ei, bunica mea, Rajam Gopalan, nu urmase liceul, însă era o iscusită organizatoare a comunității. Adăpostea femeile care erau abuzate de soții lor, după care îi suna pe aceștia și le spunea că ar face bine să se dea pe brazdă dacă nu vor să aibă de-a face cu ea. Obișnuia să strângă la un loc femeile din sat și să le învețe despre contracepție. Bunicul meu, P.V. Gopalan, făcuse parte din mișcarea pentru independența Indiei. În cele din urmă, ca înalt diplomat în Guvernul Indiei, el și bunica mea petrecuseră o perioadă în Zambia după ce aceasta își câștigase independența, ajutând la stabilirea refugiaților. El obișnuia să glumească, spunând că activismul bunicii mele avea să-l vâre în bucluc la un moment dat. Știa însă că asta nu avea să o oprească nicicum. De la ei, mama a învățat că a te pune în slujba altora dădea vieții un scop și un rost. Iar Maya și cu mine am învățat de la mama același lucru.

Mama a moștenit puterea și curajul bunicii. Oamenii care le cunoșteau știau că nu trebuiau să se pună cu niciuna dintre ele. Iar de la amândoi bunicii mama a dobândit o acută conștiință politică. Era conștientă de trecut, conștientă de luptă, conștientă de inechități. Se născuse cu simțul dreptății în sânge.

Părinții mă aduceau adesea cu ei, în cărucior, la marșurile pentru drepturile civile. Din fragedă pruncie îmi amintesc de o mare de picioare care se mișcau de colo colo, de energia din jur, de strigăte și cânturi. Dreptatea socială ocupa o parte importantă a discuțiilor de familie. Mama râdea, povestind o istorioară despre cum mă foiam eu când eram mică.

– Ce dorești? întreba ea, încercând să mă liniștească.

– Libertate! îi strigam eu.

Mama s-a înconjurat de prietene apropiate care îi erau, efectiv, mai mult ca niște surori. Nașa mea, o colegă a mamei, studentă la Berkeley, pe care o cunoșteam sub numele de „mătușa Mary“, era una dintre acestea. S-au întâlnit cu

ocazia mișcării pentru drepturile civile, care se contura la începutul anilor 1960 și care era dezbătută și apărută de pe străzile Oaklandului, până la tribunele improvizate din Sproul Plaza din Berkeley. Pe când studenții de culoare se pronunțau împotriva nedreptății, un grup de tineri și de tineri entuziaști, extrem de inteligenți, angajați politic, s-au apropiat unii de ceilalți – printre aceștia, mama mea și mătușa Mary.

Ele au participat la proteste pașnice, înfruntând furtunile cu apă ale poliției. Au mărșăluit împotriva Războiului din Vietnam, în favoarea drepturilor civile și a dreptului la vot. Au mers împreună să-l vadă pe Martin Luther King Jr. vorbind la Universitatea Berkeley, iar mama mea a avut șansa să-l cunoască. Mi-a povestit că la un protest antirăzboi participanții s-au confruntat cu Hell's Angels.* Mi-a spus că, la un altul, ea și prietenele sale, cu mine în cărucior, au fost nevoite să fugă ca să se pună la adăpost după izbucnirea unor violențe împotriva protestatarilor.

Însă părinții mei și prietenii lor erau mai mult decât niște simpli protestatari. Erau mari gânditori, avansând idei mărețe, organizându-și comunitatea. Mătușa Mary, fratele ei („unchiul Freddy” pentru mine), mama și tatăl meu împreună cu vreo 10 alți studenți au organizat un grup de lectură în care să-i citească pe scriitorii de culoare pe care universitatea îi ignora. Se întâlneau duminicile¹ în casa din Harmon Street a mătușii Mary și a unchiului Freddy, unde îl citeau cu nesăț pe Ralph Ellison**, discureau

* Club de motocicliști înființat în 1948, a cărui imagine a fost pătată de activitatea unor membri certați cu legea și implicați în trafic de droguri și acțiuni de o violență extremă (n. red.).

** Ralph Waldo Ellison (1913–1994) – apreciat romancier și critic literar american (n. red.).

ideile lui Carter G. Woodson*, îl dezbăteau pe W.E.B. Du Bois**. Vorbeau despre apartheid, decolonizarea Africii, mișcările de eliberare din țările în curs de dezvoltare și istoria rasismului în America. Însă nu se mulțumeau să vorbească. Lupta lor era deosebit de importantă pentru ei. Acasă primeau, totodată, invitații de seamă, inclusiv lideri ai drepturilor civile și minți luminate, de la LeRoi Jones*** până la Fannie Lou Hamer****.

După studiile de la Berkeley, mătușa Mary a acceptat un post în învățământ la Universitatea de Stat din San Francisco (USSE), unde a continuat să elogieze și să promoveze etosul afroamerican. USSE avea un Colegiu Experimental condus de studenți², iar în 1966 un altul dintre prietenii dragi ai mamei mele, pe care eu îl cunoșteam drept unchiul Aubrey, a predat în premieră la facultate un curs de studii afroamericane. Campusul era un teren de testare pentru redefinirea semnificației și a conținutului educației superioare.

Aceștia erau apropiații mamei mele. Într-o țară în care nu avea nicio rudă de sânge, ei erau familia sa, iar ea era familia lor. Aproape din clipa în care a sosit din India, mama a ales să facă parte din comunitatea negrilor, unde a fost bine-venită și adoptată cu căldură. Acesta a constituit fundamentul noii sale vieți americane.

* Carter Godwin Woodson (1875–1950) – istoric și jurnalist american, fondatorul Asociației pentru Studiul Vieții și Istoriei Afroamericanilor (n. red.).

** William Edward Burghardt Du Bois (1868–1963) – sociolog, istoric și activist al drepturilor civile, promotor al panafricanismului (n. red.).

*** Everett Leroy Jones, cunoscut și ca Amiri Baraka (1934–2014) – controversat poet și critic muzical american (n. red.).

**** Fannie Lou Hamer (1917–1977) – activistă și lideră a mișcării pentru drepturile civile din SUA (n. red.).